

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

XVIII. De Potentiis animae rationalis. Continendus intellectus à curiositate.
Cui potissimùm scientiae incumbendum. Quàm malum sit aliorum mores
disquirere. Aliorum judicia spernenda. De voluntatis ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

CAPUT XVIII.

De Potentiis animæ rationalis. Continendus intellectus à curiositate. Cui potissimum scientia incumbendum. Quàm malum sit, aliorum mores disquirere. Aliorum iudicia spernenda. De voluntatis abnegatione.

I. **D**ata est tibi à Deo intelligendi facultas, ut ipsum agnosceres, & cognoscendo amares; sed per peccatum duplici vulnere sauciata est, ignorantia & cæcitate. Nam & in notione veritatis erras; & quid sit faciendum, vel fugiendum, plerumque ignoras. Quanta ergo diligentia vel urbs in grassantis pestilentia metu, vel arx ab hostili exercitu obsessa custoditur, ne quis non planè cognitus intus obrepat; tanta est cura, multoque majori vigilandum, ne intellectus mala rei, sibi à sensibus objectæ, aditum patefaciat. Rerum enim species sensus objiciunt, intellectus admittit, & ad iudicium defert; hoc voluntati proponit. Sed sensus offerunt bona & mala: mentis est, vel admittere, vel excludere.

2. Inprimis continendus est intellectus à curiositate. Cur per inania distrahis mentem, solidæ sapientiæ & Deo natam? Res frugi sapientia est. Sicut qui gustat aconitum, ut qualitatem ejus scrutetur, prius perit, quàm saporem sentiat; sic qui ea rimantur, quæ ad se non spectant, prius se ipsos pessumdant, quam cognoverint quod querebant. Scire quod non prodest, proximum est ignorantia. Qui verè sapiens esse cupit, non opinioni discit, sed vitæ: nec quærit in scientia oblectamentum animi, sed remedium. Nôsse gaudes stellarum vires? Inepties postquam sciveris, si ignores infirmitatem tuam. Vis ornate & eleganter loqui? Satis est, si discas tacere. Scire nova cupis? Quid magis novum, quàm renovare te ipsum? Hoc discite. Errores alienos libet confutare? Cur non corrigis tuos? Juvat percurrere historias, & scire aliorum facta. Benè, si interim non ignores, quæ à te sunt facienda. Placita litigantium concordare delectat? Cur non & tuos affectus tumultuantes? Nisi quæreres supervacua, facilè invenires necessaria. Scientia autem necessaria illa est, quæ te bonum potius, quàm doctum facit.

3. Quid in iis quæstionibus te torques & ma-

ceras, quas subtilius sæpè est contempnissè, quàm solvere? Cur pertinaci studio laboras, ut ea discas, quæ forent dediscenda, si scires? sed ut aliarum rerum, sic quoque litterarum intemperantia nos vexat. Nullus librorum est finis. Instruuntur Bibliothecæ ad spectaculum potius & ornatum, quàm ad usum legentium. Vix librorum editorum indices totâ vitâ legere poteris, quamvis multos vixeris annos. Inter hos multi sunt noxii & perniciosi: multi indigni, qui legantur: multi vani & imperiti; quos cum diu perlegeris, nihil scies. Plures quidem à limine salutare tibi permittitur, ne aliquid in ipsis latere iudices magni & secreti boni; sed paucis, & cum delectu, insillendum. Paucis ad bonam mentem libris & litteris indigemus.

4. O inanes mortalium cogitationes! Impalescimus chartis, & per innumeras artes ac scientias ingenium extendimus, quasi nobis per multa sæcula vivendum sit: vitæ verò sempiternæ curam negligimus, quæ non scientiis, sed virtutibus comparatur. Quid prodest acta externorum Regum inquirere, & quæ passim invicem, ausique sunt populi, magnis voluminibus describere? Quanto satius foret, tua mala extinguere, quam aliena posteris tradere? docet te Geometria metiri latifundia: doceat potius, quomodo, quod tibi sufficiat, metiaris. Numerare docet Arithmetica, & avaritiæ commodare digitos: doceat potius ea spernere & læto animo amittere, quæ tantâ sollicitudine computantur. Monstrat Musica, quomodo voces inter se consonent: ostendat potius, quomodo secum mens concordet; nec disparem reddant sonum sensus, & ratio. Monstrat, qui sint modi hilares, qui flebiles: ostendat, inter prospera non extolli, inter adversa non emittere flebilem vocem. Non damno harum rerum cognitionem; sed hæc & alia utiliter scies, postquam sciveris te ipsum, & novissimam tua. Nihil scis, quamvis omnia scias, si te ipsum ignoras.

5. Infame vitium ac sordidissimum est, aliena facta observare, mores disquirere, & omnia temerè interpretari. Quis enim es tu, qui alienum iudicas servum? *Domino suo stat, aut cadit.* Ipse est, qui iudicat omnes, qui omne sibi iudicium reservavit. Quâ audaciâ divinum tribunal præsumis invadere? Attende tibi, & latebras conscientiaæ tuæ perferutare. Vide ibi mala quæ insunt, bona quæ desunt, & noli oculos ad aliorum vitam convertere. Satis uberem malorum copiam in te reperies, quam acriori censurâ

D

per-

perstringas. Vix quidpiam iuste fit, quod non possit pravum ingenium in malum detorquere. Ipsis Evangeliiis abutuntur haeretici: Christi actiones calumniabantur Hebraei. Ut corpora melancholica & mali humoris, quicquid cibi sumperint, in bilem vertunt; sic anima male disposita quicquid videt, quicquid audit, perperam interpretatur. Bona vel mala intentio saepe res bonas vel malas facit: haec autem soli Deo nota est, qui scrutatur renes, & corda. Quod si factum alienum nullam potest ratione defendi; quid ad te? Non erubescis, foedissima quaeque quasi à latibulis educere, ac publice spectanda proferre? Cur non te ipsum observas, qui caeteris deterior es? In te exerce maledicentiam tuam: de te ipso tecum detrahe: accusa pravitatem tuam: & te ipsum dijudica. Dei enim iudicium evades, si tui iudex severus fueris.

6. Ut ingeniosi in notandis aliorum factis plerique sumus, inde nobis prudentiae famam perquirentes; ita facile suspicamur, alios de nobis male sentire, vel loqui; nos illis odiosos esse & despiciatos. Hoc vitium ut repellas, temperanda primo cupiditas est, quam hominibus placere, & magni ab illis aestimari desideras. Tum danda est opera, ut vel ipsam cogitationem abjicias, sciendi quid alii de te sentiant, vel loquantur; cum praesertim saepe contingat, eos nec quidem de te cogitare, quos fingis perperam de te loqui, & te observare. Dic tibi cum Apostolo: *Si hominibus placerem, Christi servus non essem.* Dic ad alios: *Mibi pro minimo est, ut à vobis iudicer, aut ab humano die.* Talis revera es, qualis es apud Deum. Sensus & loquela hominum nihil adjicit bonitati tuae; nihil detrahit de malitia. Melius est, bonum esse, quam videri.

7. Nihil tuae voluntati contrarium eveniet, si eam penitus abnegaveris, & transfuderis in divinam. Sic mentis solidam pace, sic veram tranquillitatem perfrueris. Vives ut voles, si, quid velle debeas, didiceris. Debes autem velle, quod Deus vult. Haec est unica vitae hujus felicitas, velle, ut, quae fiunt, ita fiant, sicut vult Deus, non ut volumus ipsi. Ducit te Deus ad finem, ad quem ab aeterno destinatus es, per suavia & aspera, per prospera & adversa. Obsequere divinae providentiae, & sequere alacriter: nam etsi repugnaveris, sequeris nihilominus, & impius eris. Ducit volentem Deus, nolentem trahit.

CAPUT XIX.

De statu proficientium. Varia profectus adjuncta. Temporis aestimatio, & usus. Dei praesentia necessaria.

1. **S**I bonus esse cupis, primum credito, te malum esse. Nunquam proficies, si proficendi deposueris appetitum. Nolle proficere, deficere est. Persevera igitur, ut coepisti; & quantum potes propera, quod citius frui emendato animo, & composito possis. Argumentum animi in melius translatus est, si vitia tua vides, quae adhuc ignorabas. Sic aegris gratulari solemus, cum se aegros esse senserunt. Noli facile tibi credere; sed excute te, & observa, tuique profectus experimentum cape animi firmitate, & cupiditatum diminutione. In proficientium classe te esse existimabis, cum in te ipsum maximam habueris potestatem. Inestimabile bonum est, se possidere, & unum esse. Vir probus semper idem, improbus semper alius est.

2. Potes, si vis, unam die ad culmen sanctitatis pervenire, si toto corde aversus à creaturis, ad Deum converteris. An vero vitam intus cum Deo agas, ex his signis deprehendes. Si tibi displiceant res transitoriae, si placeat solitudo, si cures quod perfectius est, si opiniones & iudicia hominum spernas. Magnum vero adjumentum ad omnem virtutem praebebit tibi vitae & passionis Christi assidua meditatio. Ipse est liber vitae, in quo solo, velut in divite ac instructissima bibliotheca, reperies, quicquid pertinet ad salutem, etsi omnes libri cum suis auctoribus interirent. Non tamen sufficit Christum scire & meditari, nisi etiam imiteris; atque ita vivas, sicut ipse docuit verbo, & exemplo. Nisi ad regulam prava non corriges.

3. Praeclare à quodam dictum est; eos qui proficere velint, ita vivere debere, ut perpetuo curentur. Multa enim sunt jugiter observanda, quae ad arcem virtutis properanti moram injiciunt. Cum nimirum amore inordinato vel te ipsum, vel aliquam creaturam prosequeris: cum rebus externis ita afficeris, ut, si eas auferri, vel amitti contingat, iniquo animo laturus sis: cum propriis commodis nimium studes in cibo, potu, colloquiis, evagationibus: cum temporalibus te nimium immergis, tuoque iudicio ac voluntati pertinaciter adhaeres; cum motus internos mi-

nimè